

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત, અમદાવાદ

ટેક્સ અપીલ નંબર ૪૦૦/૨૦૦૭

સાથે

ટેક્સ અપીલ નંબર ૪૬૨/૨૦૦૭

સાથે

ટેક્સ અપીલ નંબર ૪૬૩/૨૦૦૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જે. ઠાકર

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	

૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
૫.	સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે નહિ?	

=====

ઇન્કમ ટેક્સ કમિશનર...અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ડેવરસન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ...સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ, અપીલકર્તા(ઓ) નંબર ૧ તરફે વકીલ

શ્રી એસ. એન. દિવિટીયા, સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ તરફે વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જે. ઠાકર

તારીખ : ૧૮/૧૨/૨૦૧૪

મોખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી)

૧. આકારણી વર્ષ ૧૯૯૫-૯૬ માટે આઈ.ટી.એ. નંબર ૧૨૬૭/અમદા/૯૯ માં પસાર કરેલ તારીખ ૦૭.૦૭.૨૦૦૬ ના હુકમ તેમજ અનુક્રમે આકારણી વર્ષો ૧૯૯૬-૯૭ અને ૨૦૦૦-૦૧ માટે આઈ.ટી.એ. નંબરો ૧૮૯૯/અમદા/૧૯૯૯ અને ૨૦૨૭/અમદા/૨૦૦૪ માં પસાર કરેલ તારીખ ૧૮.૦૮.૨૦૦૬ ના હુકમ સામે અપીલકર્તા ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ બેંચ (જે હવે પછી આઈ.ટી.એ.ટી. તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ સામે હાલની અપીલમાં છે.

૧.૧ આ માનનીય અદાલતે આ અપીલો એડમિટ કરતી વખતે વિચારણા માટે નીચે મુજબનો પ્રશ્ન ઘડેલ હતો:

"શું, કલમ ૮૦આઈએ હેઠળ કપાતની ગણતરી કરતી વખતે વિદેશી ટૂંડિયામણ દરનો તફાવત અને ડ્યુટી ડ્રો બેક ઓધોગિક સાહસમાંથી 'મેળવેલ' ગણવા જોઈએ તેવું તથ્યો પર કાયદાની દૃષ્ટિએ ઠરાવવામાં એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ યોગ્ય છે?"

૨. અપીલકર્તા પેઢી ડાઈસના ઉત્પાદન અને વેચાણના વ્યવસાયમાં રોકાયેલી છે. વિચારણા હેઠળના વર્ષો દરમિયાન, અપીલકર્તાએ વેચાણવેરાની રકમ પર કલમ ૮૦એચએચસી હેઠળ કપાતનો દાવો કર્યો હતો. આકારણી અધિકારીએ વેચાણવેરા અને અબકારી જકાતને ધ્યાનમાં લીધા પછી કલમ ૮૦એચએચસી

હેઠળ કપાત નક્કી કરી હતી. અપીલ પર કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (અપીલ્સ) એ આકારણી અધિકારીના પગલાને બહાલી આપી હતી.

૨.૧ અપીલકર્તા દ્વારા આઈ.ટી.એ.ટી. સમક્ષ અપીલ પર, વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, આઈ.ટી.એ.ટી. એ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (અપીલ્સ) ના નિર્ણયને રદબાતલ કરેલ છે અને મહેસૂલની અપીલ મંજૂર કરેલ છે. આઈ.ટી.એ.ટી. દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ થઈને, અપીલકર્તાએ કાયદાના ઉપરોક્ત મહત્વના પ્રશ્નની વિચારણા માટે હાલની ટેક્સ અપીલો દાખલ કરેલ છે.

૩. ટ્રિબ્યુનલે વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે રપ૬ આઈ.ટી.આર. ૬૨૫ માં રિપોર્ટ થયેલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિ. કલોરાઈડ ઇન્ડિયા લિમિટેડના કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટના નિર્ણયો તેમજ ૮૩ આઈ.ટી.ડી. ૯૬ (કલકત્તા) માં રિપોર્ટ થયેલ આઈ.એફ.બી. એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિ. ડી.સી.આઈ.ટી. ના કેસમાં આઈ.ટી.એ.ટી. ની સ્પેશિયલ બેંચના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવેલ અને તારણ કાઢ્યું કે ઓક્ટોય, વેચાણવેરો અને અબકારી જકાતને 'કુલ ટર્નઓવર' ના આંકડામાંથી બાકાત રાખવા જોઈએ. ડ્યુટી ડ્રો બેકને ઔદ્યોગિક સાહસોમાંથી 'મેળવેલ' તરીકે ગણવા જોઈએ તેવું તારણ કાઢવામાં ટ્રિબ્યુનલે ભૂલ કરી છે.

૪. ડ્યુટી ડ્રો બેક સંબંધિત પ્રશ્ન અંગે, આપણને (૨૦૦૯) ૩૧૭ આઈ.ટી.આર.

૨૧૮ (એસ.સી.) માં રિપોર્ટ થયેલ લિબર્ટી ઇન્ડિયા વિ. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સના કેસમાં આ સંબંધમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયથી વધુ ટેકો મળે છે જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ડ્યુટી ડ્રો બેકની પર્ફોર્મન્સ અને ડી.ઇ.પી.બી. ના લાભો અધિનિયમની કલમ ૮૦-આઈ/૮૦આઈ-એ/૮૦આઈ-બી હેઠળ કપાતના હેતુ માટે પાત્ર ઔદ્યોગિક સાહસોના ચોખ્ખા નફાનો ભાગ બનતા નથી. તેથી જ્યાં સુધી ડ્યુટી ડ્રો બેકનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી અમે પ્રશ્નનો નકારાત્મક ઉત્તર આપીએ છીએ.

૫. વિદેશી ટૂંડિયામણ તફાવત અંગેના પ્રશ્નનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, તે [૨૦૧૪] ૩૬૭ આઈ.ટી.આર. ૫૭૫ (ગુજરાત) માં રિપોર્ટ થયેલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ વિ. પ્રિયંકા જેમ્સના કેસમાં આ માનનીય અદાલતના નિર્ણયથી સીધી રીતે શાસિત થાય છે જેમાં આ માનનીય અદાલતે અપીલકર્તાની તરફેણમાં પ્રશ્નનો ઉત્તર આપ્યો હતો અને ઠરાવ્યું હતું કે વિદેશી ટૂંડિયામણના દરમાં વધઘટમાંથી ઉદ્ભવતો વિદેશી ટૂંડિયામણનો નફો અપીલકર્તાના નિકાસ વ્યવસાયથી અલગ કરી શકાતો નથી અને એકવાર નિકાસ થઈ જાય પછી, વિવિધ કારણોસર, નિકાસ વેચાણ અવેજનું ચુકવણું તાત્કાલિક થઈ શકતું નથી અને અપીલકર્તા દ્વારા મેળવેલ તમામ વિદેશી ટૂંડિયામણને હિસાબી મુદતના છેલ્લા દિવસે ભારતીય રૂપિયામાં રૂપાંતરિત કરવાની જરૂર નથી. આ માનનીય અદાલતે સદર નિર્ણયમાં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"રૂપ. સંજોગોમાં, ટ્રિબ્યુનલના દષ્ટિકોણને બહાલી આપવામાં અમને કોઈ હિચકિયાટ નથી. તે સિવાય, આ મુદ્દો કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ વિ. અંબા ઇમ્પેક્સ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણય દ્વારા સબળ રીતે આવરી લેવામાં આવ્યો છે. દેશભરની અદાલતોના ન્યાયિક ચુકાદાઓનું સાતત્યપૂર્ણ અને ક્ષણભર માટે સ્વતંત્ર વલણ ખોરવવાની જરૂર નથી. સ્વતંત્ર રીતે પણ, અમારો દષ્ટિકોણ છે કે વિદેશી હૂંડિયામણના દરમાં વધઘટમાંથી ઉદ્ભવતો વિદેશી હૂંડિયામણનો નફો અપીલકર્તાના નિકાસ વ્યવસાયથી અલગ કરી શકાતો નથી. નોંધ્યા મુજબ, એકવાર નિકાસ થઈ જાય પછી, વિવિધ કારણોસર, નિકાસ વેચાણ અવેજનું ચુકવણું તાત્કાલિક થઈ શકતું નથી. હિસાબી સિદ્ધાંતો હેઠળ, તેથી, અપીલકર્તા, ઉપાર્જનના આધારે, વિદેશી હૂંડિયામણ દરોમાં નિકાસ કરાયેલ માલ માટેના ઉદ્ભૂત ભાવ પર પ્રવર્તમાન વિદેશી હૂંડિયામણ દરે વેચાણ અવેજ નોંધશે. જો નિકાસના તે જ વર્ષ દરમિયાન, ચુકવણું પણ કરવામાં આવે છે, તો અપીલકર્તાના હિસાબોમાં નોંધાયેલા દરમાં અને ચુકવણા દ્વારા આખરે મળેલ તફાવત સકારાત્મક અથવા નકારાત્મક હોય, યોગ્ય રીતે સમાયોજિત કરવામાં આવશે. બની શકે કે હિસાબી ધોરણો માટે તેને અલગ વિદેશી હૂંડિયામણ વધઘટ ખાતામાં નોંધવાની જરૂર હોય. છતાં પણ સકારાત્મક અથવા નકારાત્મક કોઈ પણ વિચલનને વાસ્તવમાં થયેલી નિકાસ સાથે સીધો સંબંધ હોવો જોઈએ. નિકાસના તથ્યના કારણે અપીલકર્તાને ચુકવણી પાત્ર થશે. આ રીતે નિકાસ કરાયેલ માલની વર્તમાન કિંમત વિદેશી હૂંડિયામણ ચલણમાં પણ અગાઉથી

નક્કી કરવામાં આવશે. ભારતીય રૂપિયામાં ચોક્કસ રકમ મોકલવી એ રકમ મોકલતી વખતે ચોક્કસ હૂંડિયામણ દર પર આધારિત રહેશે. આ વધઘટ અને વધારા કે ઘટાડાની શક્યતા, અમારા અભિપ્રાય મુજબ, આવી પહોંચના સ્ત્રોત પર કોઈ અસર કરી શકતી નથી. પ્રાથમિક અને આવશ્યક રીતે, પહોંચ થયેલી નિકાસના કારણે હશે. જો આમ હોય, તો તેની કોઈ પણ વધઘટ પણ નિકાસ વ્યવસાયમાંથી ઉદ્ભવી હોવાનું કહેવું જ જોઈએ. માત્ર સમયગાળો અને આંતરરાષ્ટ્રીય ચલણોમાં દરના ફેરફારોની અનિશ્ચિતતાઓ અપીલકર્તાના નિકાસ વ્યવસાયમાંથી આવકના સ્વરૂપમાંથી આવકને છીનવી શકે નહીં. બાબતના તે દષ્ટિકોણમાં, મહેસૂલની આ દલીલ કે આવી આવક નિકાસ વ્યવસાયમાંથી મેળવેલ હોવાનું કહી શકાય નહીં તે નિષ્ફળ જવી જોઈએ. જો નિકાસના તે જ વર્ષ દરમિયાન રકમ મોકલવામાં આવે ત્યારે આ સ્થિતિ હોય, તો કલમ ૮૦એચએચસીની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ મંજૂર સમય મર્યાદામાં રકમ મોકલવામાં આવે પરંતુ તે પ્રક્રિયામાં હિસાબી વર્ષ બદલાઈ ગયું હોય તો તેનાથી શું ભૌતિક ફેરફાર આવી શકે તે જોવામાં આપણે નિષ્ફળ જઈએ છીએ. અમારા મતે માત્ર હિસાબી વર્ષમાં ફેરફાર થવાથી પહોંચના સ્વરૂપ પર કોઈ વાસ્તવિક અસર પડી શકતી નથી. આકારણી અધિકારીનું તે તારણ કે જે વર્ષ દરમિયાન અપીલકર્તા દ્વારા આવી વેચાણ ઉપજ પ્રાપ્ત થઈ હતી તે વર્ષમાં નિકાસ કરવામાં આવી ન હતી, તે અપીલકર્તાના નિકાસ વ્યવસાય સાથે આવી આવકના સંબંધનો સવાલ છે ત્યાં સુધી કોઈ પણ રીતે પરિસ્થિતિને બદલશે નહીં. કલમ

૮૦એચએચસીની સ્પષ્ટતાનો ખંડ (બીએએ) કલમ ૮૦એચએચસી હેઠળ નિકાસ નફાની ગણતરી માટે અમુક આવકોને બાકાત રાખવા માટેની જોગવાઈ કરે છે. તેના ખંડ (બીએએ) નો સબ-કલોઝ (૧) કલમ ૨૮ ના ખંડો (iii એ), (iii બી), (iii સી), (iii ડી) અને (iii ઇ) માં ઉલ્લેખિત રકમના ૮૦% અથવા દલાલી, કમિશન, વ્યાજ, ભાડું, ચાર્જિસ અથવા આવા નફામાં સમાવિષ્ટ સમાન સ્વરૂપની અન્ય કોઈ પહોંચને લગતો છે. વિદેશી ટૂંડિયામણ તફાવત શબ્દ સદર ખંડમાં ખાસ ઉલ્લેખિત શ્રેણીઓમાંથી કોઈ પણમાં ઉલ્લેખિત નથી. મહેસૂલે, જોકે, દલીલ કરી હતી કે અન્ય પહોંચના ભાગરૂપે જરૂરી અર્થઘટન દ્વારા તેને સમાવવામાં આવવો જોઈએ. ધારાસભાએ, જોકે, સમાન સ્વરૂપની અન્ય કોઈ પહોંચ શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો છે. સમાન સ્વરૂપની આ અભિવ્યક્તિ આ સંબંધમાં આપણે જે આખરી તારણ પર પહોંચીએ છીએ તેના પર નોંધપાત્ર અસર કરશે. સદર સબ-કલોઝ (૧) ના ખંડ (બીએએ) હેઠળ જે બાકાત રાખવાનું છે તે દલાલી, કમિશન, વ્યાજ, ભાડું અથવા ચાર્જિસ સમાન સ્વરૂપની અન્ય કોઈ પહોંચ છે. વિદેશી ટૂંડિયામણ વધઘટ દ્વારા થયેલી પહોંચ ઉપર ઉલ્લેખિત આ પહોંચમાંથી કોઈને પણ સમાન ન હોવાથી, ખંડ (બીએએ) નો અમલ બાકાત રાખવો જોઈએ. નિયમ ૧૧૫ નો સબ-રૂલ (૧) અપીલકર્તાના કિસ્સામાં ઉપાર્જિત અથવા ઉદ્ભવતી કોઈ પણ આવકના રૂપિયાના મૂલ્યની ગણતરી માટે ટૂંડિયામણનો દર અપનાવવા માટેની જ જોગવાઈ કરે છે અને જોગવાઈ કરે છે કે તે નિર્દિષ્ટ તારીખે આ પ્રકારના ચલણનો બારિંગ રેટનો ટેલિગ્રાફિક ટ્રાન્સફર

રહેશે. નિર્દિષ્ટ તારીખ શબ્દ સદર સબ-રૂલ (૧) ની સ્પષ્ટતા-૨ માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. ઇન્કમ-ટેક્સ નિયમો, ૧૯૬૨ ના નિયમ ૧૧૫ નો આમ વિશિષ્ટ હેતુ માટે અમલ થાય છે અને અધિનિયમની કલમ ૮૦એચએચસી હેઠળ કપાતનો ભાગ વિદેશી હૂંડિયામણ દર વધઘટનો નફો બની શકે કે કેમ તેનો નિર્ણય કરતી વખતે તેને કોઈ અસર થતી નથી. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ અને અન્ય વિ. ચોગુલે એન્ડ કંપની લિમિટેડના કેસમાં, જે [૧૯૯૬] ૨૧૮ આઈ.ટી.આર. ૩૮૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે નિયમ ૧૧૫ એવો નિયમ બનાવતો નથી કે અપીલકર્તા દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ તમામ વિદેશી હૂંડિયામણ માત્ર હિસાબી મુદતના છેલ્લા દિવસે જ ભારતીય રૂપિયામાં રૂપાંતરિત થશે. નિયમ માત્ર વિદેશી હૂંડિયામણના રૂપાંતરનો દર નક્કી કરે છે. જો હિસાબી મુદતના છેલ્લા દિવસે રૂપાંતરિત કરવા માટે કોઈ વિદેશી હૂંડિયામણ ન હોય, તો નિયમ ૧૧૫ ને લાગુ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થશે નહીં."

૬. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરેલ આપણી સમક્ષ વિચારણા માટે રજૂ કરાયેલા પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યા પછી અને લિબર્ટી ઇન્ડિયા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય તેમજ પ્રિયંકા જેમ્સ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ માનનીય અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા, હાલની અપીલોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નનો અંશતઃ ડિપાર્ટમેન્ટની તરફેણમાં અને અંશતઃ અપીલકર્તાની તરફેણમાં ઉત્તર આપવો

જરૂરી છે. અમે તેના માટે વધુ વિસ્તૃત કારણો આપતા નથી કારણ કે ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નનો ઉત્તર આ માનનીય અદાલત તેમજ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અગાઉથી જ આપી દેવામાં આવ્યો છે.

૭. તદ્અનુસાર, અમે ઠરાવીએ છીએ કે કલમ ૮૦આઈએ હેઠળ કપાતની ગણતરી કરતી વખતે હૂંડિયામણ દરના તફાવતને ઔદ્યોગિક સાહસમાંથી 'મેળવેલ' ગણવો જોઈએ તેવું ઠરાવવામાં ટ્રિબ્યુનલ વાજબી છે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલે ડ્યુટી ડ્રો બેકને ઔદ્યોગિક સાહસમાંથી 'મેળવેલ' ગણવું જોઈએ તેવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે. પ્રશ્નનો તદ્અનુસાર ઉત્તર આપવામાં આવે છે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત હુકમો ઉપરોક્ત હદ સુધી સુધારેલ છે. પરિણામે, ટેક્સ અપીલો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(કે.એસ.ઝવેરી, ન્યાયમૂર્તિ)

(કે.જે.ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

દિવ્યા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.